

Όνοματεπώνυμο:
Μάθημα:
Υλη:
Επιμέλεια διαγωνίσματος:
Αξιολόγηση :

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΟΙ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ

Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα της σύγχρονης Ελλάδας; Δυστυχώς, ο αναλφαβητισμός. Όχι όμως ο παλαιός «κλασικός» αναλφαβητισμός που σχετίζεται με την ικανότητα γραφής και ανάγνωσης, αλλά ο νέος ψηφιακός αναλφαβητισμός που συνδέεται με τη δυνατότητα χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας και πληροφόρησης. Αυτή είναι η νέα μάστιγα του 21ου αιώνα που απειλεί τους λαούς που θα χάσουν το τρένο της ψηφιακής εποχής.

Γιατί σήμερα, περισσότερο απ' οποιαδήποτε άλλη περίοδο στην ανθρώπινη ιστορία, ισχύει ότι «γνώση σημαίνει δύναμη». Δύναμη οικονομική, πολιτική, αλλά και ισχύς γεωπολιτική. Όσοι δεν το κατανοούν απλώς θα παραμείνουν στα μέτρα του περασμένου αιώνα. Ήδη, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, περίπου το μισό της αύξησης της παραγωγικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση την τελευταία πενταετία οφείλεται στη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών. Αντιστοίχως και στην Κίνα η αναπτυξιακή έκρηξη της τελευταίας εικοσαετίας δεν οφείλεται μόνο στο χαμηλό κόστος της εργασίας αλλά και στην ικανότητα της κινεζικής κοινωνίας να αφομοιώνει ταχύτατα τα νέα δεδομένα της γνώσης και να τα ενσωματώνει στη μεγάλη παραγωγή.

Ωστόσο στην Ελλάδα του 2009 η πραγματικότητα είναι απογοητευτική: όχι μόνο βαθμολογείται «κάτω από τη βάση» στην ικανότητα παραγωγής και αφομοίωσης της γνώσης αλλά, καθώς δείχνουν οι τελευταίες έρευνες, η πλειονότητα του πληθυσμού δεν έχει τον στοιχειώδη «αλφαβητισμό» για να καταλάβει και να χρησιμοποιήσει τα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία του γραπτού λόγου. Στην Ελλάδα του 2009 τα δύο τρίτα του πληθυσμού συνεχίζουν να θεωρούνται «ψηφιακά αναλφάβητοι» - ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από το μέσον όρο της Ευρώπης.

Αυτό το «χάσμα» με τις σύγχρονες απαιτήσεις αντικατοπτρίζεται σε τρεις βασικούς δείκτες: Πρώτον, στη χρήση του Διαδικτύου: το 66% των Ελλήνων δεν χρησιμοποιεί τακτικά το

Διαδίκτυο, έναντι του 44% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Σημαντικό είναι και το χάσμα μεταξύ του μέσου πληθυσμού και συγκεκριμένων ομάδων: στους μη χρήστες συγκαταλέγονται κυρίως τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, οι οικονομικά ανενεργοί και οι ηλικιωμένοι. Δεύτερον, στη διαθεσιμότητα και ταχύτητα των ευρυζωνικών συνδέσεων. Χαρακτηριστικά σημειώνεται ότι στην Ελλάδα καλύπτεται μόνο το 55% του πληθυσμού της περιφέρειας και οι ταχύτητες θεωρούνται συγκριτικά χαμηλές. Και, τρίτον, στις «ψηφιακές δεξιότητες», δηλαδή στην ικανότητα να αξιοποιούνται τα ψηφιακά εργαλεία στην καθημερινή εργασία και στις προσωπικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου.

Από την άλλη, αυτό το μεγάλο πρόβλημα ίσως να μπορεί να σημάνει και μια από τις μεγαλύτερες ευκαιρίες της Ελλάδας του 2010. Η ταχεία ανατροπή του δείκτη ψηφιακού αναλφαβητισμού στη χώρα μπορεί να σημάνει πρωτόγνωρη αύξηση της παραγωγικότητας και στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα. Τα οφέλη από μια τέτοια αλλαγή μπορούν να είναι της τάξεως των δεκάδων δισεκατομμυρίων, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές εκτιμήσεις. Κάθε ποσοστιαία μονάδα του πληθυσμού που θα απελευθερώνεται από το σκοτάδι του αναλφαβητισμού μπορεί να δρα πολλαπλασιαστικά στην αύξηση του εθνικού προϊόντος, στη μείωση των ελλειμμάτων και του χρέους, στη βελτίωση της ζωής όλων μας.

Και αυτή είναι μια πολύ μεγάλη ευκαιρία για να την αφήσουμε να πάει χαμένη.

Γιάννης Γιανναράκης, εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 10/1/2010

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου με σκοπό να το παρουσιάσετε σε εκδήλωση του σχολείου σας (80-100 λέξεις).

Μονάδες 6

A2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση συμφωνεί με το περιεχόμενο του κειμένου ή τη λέξη Λάθος αν όχι.

1. Ο κλασικός αναλφαβητισμός αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας.
2. Η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών συνδέεται άμεσα με την παραγωγικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
3. Στην Ελλάδα η μειωμένη ταχύτητα των ευρυζωνικών συνδέσεων συντελεί στη δημιουργία μεγάλου ποσοστού ψηφιακά αναλφάβητων.
4. Η αύξηση της παραγωγικότητας στον ελληνικό χώρο μπορεί να πραγματοποιηθεί με την ολική απαλοιφή του ψηφιακού αναλφαβητισμού.

Μονάδες 4

A3. Να επισημάνετε τα δομικά στοιχεία καθώς και τον τρόπο ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου («Από την άλλη, ... χαμένη»).

Μονάδες 5

A4. Με ποιον τρόπο εξασφαλίζεται η συνοχή μεταξύ 3^{ης} και ης παραγράφου και μεταξύ 4^{ης} και 5^{ης}; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 2

A5. Να βρείτε 3 σημεία του κειμένου όπου η γλώσσα χρησιμοποιείται μεταφορικά / συνυποδηλωτικά.

Μονάδες 3

A6. α. Να γράψετε από ανώνυμο για καθεμία από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: αύξηση, οφέλη, απελευθερώνεται, βελτίωση, απογοητευτική.

Μονάδες 5

β. Να γράψετε από συνώνυμο για καθεμία από τις ακόλουθες λέξεις του κειμένου: δεξιότητες, πλειονότητα, περίοδο, ενσωματώνει, πρωτόγνωρη.

Μονάδες 5

A7. Σε άρθρο που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να παρουσιάσετε τις αιτίες του αναλφαβητισμού και τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου. (250 – 300 λέξεις)

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Κάφκα στην ακτή

Ο κεντρικός ήρωας είναι ο Κάφκα Ταμούρα, ο οποίος αναζητάει τη μητέρα του και την αδερφή του. Παράλληλα με τη δική του ιστορία εκτυλίσσεται κι η προσπάθεια του αφελή ηλικιωμένου άνδρα Νακάτα να βρει τον εαυτό του. Οι δρόμοι των δύο προσώπων θα έρχονται ολοένα και πιο κοντά, σ' κόσμο όπου οι γάτες μιλούν, τα ψάρια πέφτουν από τον ουρανό και τα πνεύματα των ανθρώπων μπορούν να κινηθούν έξω από τα σώματά τους.

«Ενδιαφέρον», έκανε ο γάτος. «Όχι πως σε πολυκαταλαβαίνω. Οι γάτες τη βγάζουν και χωρίς ονόματα. Αντιλαμβάνομαστε τα πράγματα από τη μυρωδιά, το σχήμα, τέτοια πράγματα. Και απ' όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω, δεν έχουμε πρόβλημα».

Ο Νακάτα καταλαβαίνει τι θέλεις να πεις. Αλλά ξέρεις κύριε Ότσουκα, οι άνθρωποι δεν λειτουργούν έτσι. Χρειαζόμαστε ημερομηνίες και ονόματα για να θυμόμαστε διάφορα πράγματα».

Ο γάτος γουργούρισε. «Ακούγεται πολύ κουραστικό».

Έχεις απόλυτο δίκιο. Πρέπει να θυμόμαστε τόσα πολλά, ώστε καταντάει κουραστικό. Ο Νακάτα πρέπει να θυμάται το όνομα του πρωθυπουργού, τους αριθμούς των λεωφορείων. Είσαι σίγουρος πως δε σε πειράζει να σε λέω Ότσουκα; Ίσως να μην είναι πολύ ευχάριστο για σένα».

Λοιπόν, μια και το ανέφερες, υποθέτω πως δεν είναι καθόλου ευχάριστο... Όχι πως είναι ιδιαίτερα δυσάρεστο, καταλαβαίνεις. Στην πραγματικότητα μάλλον δε με νοιάζει. Αν θέλεις να με λες Ότσουκα, λέγε με Ότσουκα. Αλλά και πάλι δε μου ακούγεται σωστό όταν με φωνάζεις με αυτό το όνομα».

«Ο Νακάτα χαίρεται πολύ που σε ακούει να το λες. Ευχαριστώ πολύ, κύριε Ότσουκα».

«Πρέπει να πω όμως ότι για άνθρωπος έχεις περίεργο τρόπο ομιλίας», σχολίασε ο Ότσουκα.

«Ναι, μου το λένε όλοι. Αυτός όμως είναι ο μόνος τρόπος που μπορεί να μιλήσει ο Νακάτα. Προσπαθώ να μιλήσω κανονικά, αλλά δε γίνεται. Ο Νακάτα δεν είναι ιδιαίτερα έξυπνος, καταλαβαίνεις. Δεν ήμουν πάντα έτσι, αλλά όταν ήμουν μικρός είχα ένα ατύχημα κι έχασα το μυαλό μου. Από τότε ο Νακάτα δε μπορεί να γράψει, ούτε να διαβάσει κάποιο βιβλίο ή εφημερίδα».

«Δε θέλω να το περηφανευτώ, αλλά ούτε κι εγώ μπορώ να γράψω», είπε ο γάτος γλείφοντας τα μαξιλαράκια του δεξιού του ποδιού. «Θα έλεγα πως έχω ένα μέσο μυαλό, αλλά ποτέ δεν το θεώρησα πρόβλημα».

«Στον γατόκοσμο είναι αναμενόμενο», συμφώνησε ο Νακάτα. «Στον κόσμο των ανθρώπων όμως, αν δε μπορείς να γράψεις και να διαβάσεις θεωρείσαι ηλίθιος. Ο πατέρας του Νακάτα – απεβίωσε πριν από πάρα πολύ καιρό – ήταν γνωστός καθηγητής πανεπιστημίου. Η ειδικότητά του ήταν κάτι που το έλεγαν Θεωρία των καλών τεχνών. Έχω δύο μικρότερους αδερφούς και είναι και οι δύο ιδιαίτερα ευφυείς. Ο ένας είναι προϊστάμενος μιας εταιρείας κι ο άλλος εργάζεται σ'ένα μέρος που λέγεται Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας. Μένουν και οι δύο σε τεράστια σπίτια και τρώνε χέλια. Ο Νακάτα είναι ο μόνος που δεν είναι τόσο έξυπνος».

«Ναι, αλλά εσύ μπορείς και μιλάς στις γάτες».

«Σωστά», αποκρίθηκε ο Νακάτα.

«Οπότε, δεν είσαι και τόσο βλάκας τελικά».

«Ναι. Όχι... εννοώ, ο Νακάτα δε γνωρίζει, αλλά από μικρό οι άλλοι μου έλεγαν «είσαι βλάκας, είσαι βλάκας», έτσι υποθέτω πως είμαι. Δεν μπορώ να διαβάσω τα ονόματα στους σταθμούς κι έτσι δε μπορώ να αγοράσω εισιτήριο και να πάρω το τρένο. Αν δείξω το πάσο της ατέλειάς μου όμως, με αφήνουν να πάρω αστικά λεωφορεία».

«Ενδιαφέρον...» σχολίασε ο Ότσουκα χωρίς να δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

«Αν δε μπορείς να διαβάσεις και να γράψεις, δεν μπορείς να βρεις δουλειά».

«Τότε, πώς βγάζεις τα προς το ζην;»

«Παίρνω επίδομα».

«Επίδομα;»

«Η κυβέρνηση μου δίνει λεφτά. Ζω σ' ένα μικρό δωμάτιο σε κάποιο διαμέρισμα στη Νογκάτα που το λένε Σιοσέισιο. Και τρώω τρία γεύματα τη μέρα».

«Απ' ό,τι μου λες, προφανώς καλοπερνάς. Έτσι μου φαίνεται εμένα δηλαδή».

«Έχεις δίκιο. Είναι αρκετά άνετη η ζωή μου. Ο Νακάτα δεν είναι εκτεθειμένος στον άνεμο και τη βροχή κι έχω όλα τα απαραίτητα. Μερικές φορές, όπως τώρα, κάποιοι μου ζητούν να τους βοηθήσω να βρουν τις γάτες τους. Μου δίνουν και κάποιο δωράκι όταν το κάνω. Πρέπει να κρατηθεί κρυφό από τον κυβερνήτη· οπότε, σε παρακαλώ, μην το πεις σε κανέναν. Μπορεί α μου κόψει το επίδομα, αν μάθει πως βγάζω επιπλέον χρήματα».

Haruki Murakami, *Kafka on the shore*, Εκδόσεις Ψυχογιός, 2015

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Σε κάθε μία από τις προτάσεις που ακολουθούν να δώσετε τον χαρακτηρισμό «Σωστό» ή «Λάθος», ανάλογα με το αν αποδίδουν το νόημα του κειμένου σωστά ή όχι. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένη αναφορά στο κείμενο.

1. Το όνομα Ότσουκα είναι το πραγματικό όνομα του γάτου.
2. Ο Νακάτα, για να ζήσει, βασίζεται αποκλειστικά στο επίδομα που του χορηγεί η κυβέρνηση.
3. Ο Νακάτα κάνει προσπάθειες, για να μιλήσει όπως οι άλλοι άνθρωποι, αλλά δεν το καταφέρνει.
4. Ο μεγαλύτερος αδερφός του Νακάτα εργάζεται στο Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας.

5. Το γεγονός ότι ο Νακάτα δεν μπορεί να γράψει και να διαβάσει οφείλεται σε κάποιο ατύχημα που είχε όταν ήταν μικρός.
6. Ο γάτος Ότσουκα νιώθει άσχημα για το γεγονός ότι κι ο ίδιος δεν είναι ιδιαίτερα έξυπνος.

Μονάδες 10

B2. Τι αντίκτυπο θεωρείτε πως είχε στο Νακάτα η υποτιμητική συμπεριφορά των άλλων απέναντί του; Να γράψετε τις σκέψεις σας (50 – 60 λέξεις), αφού λάβετε υπόψη σας το ακόλουθο απόσπασμα του κειμένου ««Ναι. Όχι... εννοώ, ο Νακάτα δε γνωρίζει, αλλά από μικρό οι άλλοι μου έλεγαν «είσαι βλάκας, είσαι βλάκας», έτσι υποθέτω πως είμαι».

Μονάδες 5

B3. Με βάση το κείμενο να παρουσιάσετε τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στη ζωή του Νακάτα και στη ζωή των αδερφών του. Πού θεωρείτε ότι αποδίδει τις διαφορές αυτές ο ίδιος ο ήρωας;

Μονάδες 5

B4. Ποιος είναι ο κύριος αφηγηματικός τρόπος του κειμένου και τι επιτυγχάνει με την επιλογή αυτή ο συγγραφέας;

Μονάδες 6

B5. Στις ακόλουθες περιόδους να εντοπίσετε τις μεταφορές και να αξιολογήσετε με συντομία τη λειτουργία τους ως προς το νόημα του κειμένου.

- « Οι γάτες τη βγάζουν και χωρίς ονόματα»
- Δεν ήμουν πάντα έτσι, αλλά όταν ήμουν μικρός είχα ένα ατύχημα κι έχασα το μυαλό μου».

Μονάδες 4

B6. Ο ήρωας του κειμένου δε μπορεί ούτε να γράψει ούτε να διαβάσει. Ποιες θεωρείτε πως είναι οι επιπτώσεις που έχει ο αναλφαβητισμός στη ζωή του ατόμου; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα ενιαίο κείμενο 100-150 λέξεων

Μονάδες 20

Να έχετε επιτυχία !